

PERSBERICHT JAARCIJFERS 2016

Rotterdam, 21 april 2017

TBI REALISEERT LICHT HOGERE BEDRIJFSOPBRENGSTEN EN STERKE GROEI ORDERPORTEFEUILLE

- Bedrijfsopbrengsten nemen toe met € 16 miljoen tot € 1.573 miljoen
- Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT) -/- € 7,3 miljoen; forse impact eenmalige verliesvoorziening op project European Patent Office (EPO) van € 22,3 miljoen; het hiervoor gecorrigeerde bedrijfsresultaat bedraagt €15,0 miljoen
- Orderportefeuille stijgt met 20 procent naar € 2,1 miljard
- Aantal verkochte woningen stijgt met 34 procent naar 2.282
- Ongevallenfrequentie-index (IF): 3,6
- Onverminderd sterke financiële positie: solvabiliteit 36 procent
- Per 1 januari 2017 zijn Croon Elektrotechniek en Ingenieursbureau Wolter & Dros gefuseerd tot de integrale techniekonderneming Croonwolter&dros; eenmalige fusiekosten € 6,5 miljoen

Kerncijfers (x € 1 miljoen)	2016	2015
Bedrijfsopbrengsten	1.573	1.557
Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT)*	- 7,3	14,2
Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT)* gecorrigeerd voor verliesvoorziening EPO	15,0	14,2
Nettoresultaat	- 16,7	1,3
Orderportefeuille	2.136	1.795
Solvabiliteit op basis van het garantievermogen in %	36,0	32,2

**Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen)*

Daan Sperling, voorzitter van de Raad van Bestuur van TBI

“De bedrijfsopbrengsten van TBI stegen in 2016 licht (1 procent) naar € 1.573 miljoen. Door het treffen van een forse verliesvoorziening ten behoeve van het project voor het European Patent Office (EPO) sloten we 2016 af met een negatief bedrijfsresultaat van € 7 miljoen. Gecorrigeerd voor deze verliesvoorziening kwam het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten uit op € 15 miljoen positief. Met een solvabiliteit van 36 procent is de financiële positie van TBI onverminderd sterk.

We realiseerden in 2016 een aantal bijzondere projecten waarbij soms ook de verantwoordelijkheid voor het ontwerp deel uitmaakte van het contract. Een mooi voorbeeld daarvan is de Máximabrug in Alphen aan den Rijn. Tegelijkertijd maakt een project als EPO duidelijk dat professioneel risicomangement in combinatie met strakke projectbeheersing topprioriteit is. Juist als het gaat om complexe risicodragende contractvormen met de daarbij behorende ontwerpverantwoordelijkheid.

Het afgelopen jaar hebben we ons opnieuw ingezet om wat we doen nog beter en slimmer te doen. Zo hebben we de fusie tussen Croon Elektrotechniek en Ingenieursbureau Wolter & Dros tot één sterke techniekonderneming onder de naam Croonwolter&dros eind 2016 afgerond. Binnen deze onderneming zijn de disciplines elektrotechniek, werktuigbouw en automatisering & informatie gebundeld. De hiermee samenhangende fusiekosten (€ 6,5 miljoen) zijn eenmalig en voorzien in 2016.

Verbinding was in 2016 daarbij het sleutelwoord. De verbinding tussen onze ondernemingen door kennis te delen en samen op te trekken. De verbinding van ons vakmanschap met de verdergaande digitalisering en industrialisatie van het bouwproces. Zo maken wij bij steeds meer projecten gebruik van het Bouw Informatie Model (BIM). En de verbinding van ervaren medewerkers met jong talent. Zo kunnen we onze klanten nog beter van dienst zijn.

In 2016 hebben we opnieuw veel aandacht besteed aan het belang van veilig werken. Zo hebben we in 2016 een groepsbrede TBI Veiligheidsdag georganiseerd voor alle medewerkers. Tevens hebben we nieuwe instrumenten ontwikkeld om het veiligheidsbewustzijn en –gedrag nog verder te verbeteren. Deze instrumenten betreffen onder andere e-learning modules en de introductie van de app TBI Veilig met relevante informatie en de mogelijkheid om onveilige situaties te melden.

We kijken met vertrouwen vooruit. In 2016 hebben wij de fundamenten voor herstel van onze winstgevendheid versterkt. Onze orderportefeuille steeg met 20 procent tot € 2,1 miljard. Bij het aannemen van nieuwe werken wordt sterk gestuurd op een rendement passend bij het risicoprofiel van de projecten. Dit in combinatie met een stringente projectbeheersing.

De synergie-effecten die de bedrijven onderling steeds meer en beter benutten, stellen TBI in staat op een onderscheidende manier in te spelen op de steeds complexere vragen van opdrachtgevers. We hebben prachtige opdrachten verworven, zoals de realisatie van een nieuwe sluis bij Eefde, de renovatie van Paleis Huis ten Bosch, de vernieuwbouw van het natuurhistorisch museum Naturalis in Leiden en de realisatie van de Rijnlandroute, de nieuwe verbinding tussen de A44 en A4. Al deze projecten passen goed bij het profiel van TBI.”

RESULTATEN

De bedrijfsopbrengsten stegen met 1 procent naar € 1.573 miljoen (2015: € 1.557 miljoen). In 2016 zijn de bedrijfsprocessen verder gestroomlijnd en is de omvang van de organisatie aangepast aan de ontwikkeling van het activiteitsniveau. De kosten die hiermee gemoeid waren, bedroegen € 7,2 miljoen (2015: € 11,2 miljoen). Dit hangt onder andere samen met de fusie tussen Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros naar een sterke technologie-onderneming Croonwolter&dros.

Daarnaast is een verliesvoorziening op het project EPO ten bedrage van € 22,3 miljoen ten laste van het resultaat genomen. Als gevolg hiervan daalde het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT) naar € -/ 7,3 miljoen (2015: € 14,2 miljoen). Gecorrigeerd voor deze verliesvoorziening bedroeg het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten € 15,0 miljoen. TBI sloot het jaar 2016 af met een nettoverlies van € 16,7 miljoen (2015: winst € 1,3 miljoen).

RESULTATEN SEGMENTEN

TECHNIEK

(x € 1 miljoen)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Bedrijfsopbrengsten	683	696
Bedrijfsresultaat*	5,9	4,0
Marge	0,9%	0,6%
Orderportefeuille ultimo	724	696

*Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen)

Het segment Techniek ondervond nog volume- en prijsdruk in de utiliteitsmarkt. Die markt vertoont weliswaar tekenen van herstel, maar dit verloopt langzaam. Kansen deden zich vooral voor op het gebied van herontwikkeling van bestaand vastgoed, waar verduurzaming en functionaliteit de belangrijke thema's zijn, en ook in technisch beheer en onderhoud.

De infrastructurele activiteiten in het segment Techniek realiseerden een goed resultaat. Verder was sprake van een substantiële afname van het risicoprofiel van het project A15/Maasvlakte-Vaanplein. De orderportefeuille nam toe door nieuwe opdrachten zoals Sluis Eefde en de Rijnlandroute.

Bij infrastructurele projecten maakt technologie in toenemende mate onderdeel uit van een multidisciplinaire oplossing en dat is terug te zien in de toename van projecten die samen met Mobilis worden uitgevoerd. In de Marine- & Offshoremakkt werd ondanks de moeilijke marktomstandigheden eveneens goed gepresteerd. In de industriële markten is sprake van een geleidelijk herstel met een toenemend aantal aanvragen en een stijgend prijsniveau. Hierdoor nam de omvang van de orderportefeuille toe.

In totaal namen de bedrijfsopbrengsten in het segment Techniek licht af, waarbij de kwaliteit van de bedrijfsopbrengsten toenam: de operationele marge verbeterde van 0,6 procent in 2015 tot 0,9 procent in 2016. De orderportefeuille nam licht toe.

BOUW & ONTWIKKELING

(x € 1 miljoen)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Bedrijfsopbrengsten	724	690
Bedrijfsresultaat*	18,9	13,0
Marge	2,6%	1,9%
Orderportefeuille ultimo	1.074	906

**Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen)*

In het segment Bouw & Ontwikkeling lieten de activiteiten op het gebied van vastgoedontwikkeling en wonen sterke groeicijfers zien door de fors aangetrokken woningbouwmarkt en een toenemende vraag naar binnenstedelijke gebiedsontwikkeling. Gedurende het jaar vond een analyse van de vastgoedposities plaats. Op basis hiervan is een bijzondere waardevermindering van € 4,3 miljoen (2015: € 4,0 miljoen) doorgevoerd.

In 2016 zijn 2.282 woningen verkocht, een stijging met 34 procent (2015: 1.707). Hiervan zijn 1.169 woningen verkocht aan particulieren (2015: 1.507), 806 woningen aan beleggers (2015: 108) en 307 woningen aan woningbouwcorporaties (2015: 92). Daarnaast ontwikkelde ook de renovatie- en onderhoudsmarkt zich sterk.

Op de utiliteitsmarkt zijn de omstandigheden nog lastig, ondanks tekenen van herstel. Nog steeds worden er weinig nieuwe kantoren en winkels gebouwd en staan de marges onder druk als gevolg van overcapaciteit. Daar staat tegenover dat de omzet in vernieuwbouw, transformatie en renovatie toenam.

Door het herstel van de woningmarkt zijn zowel de totale bedrijfsopbrengsten binnen het segment Bouw & Ontwikkeling als het bedrijfsresultaat verbeterd ten opzichte van 2015. Ook de marge is sterk verbeterd: deze nam toe van 1,9 procent in 2015 naar 2,6 procent in 2016. Het bedrijfsresultaat uit normale bedrijfsactiviteiten steeg met € 5,9 miljoen tot € 18,9 miljoen.

INFRA

(x € 1 miljoen)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Bedrijfsopbrengsten	199	184
Bedrijfsresultaat*	0,3	3,5
Marge	0,1%	1,9%
Orderportefeuille ultimo	339	193

**Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen)*

In 2016 zijn de bedrijfsopbrengsten door een hogere productie toegenomen ten opzichte van 2015. Het bedrijfsresultaat uit normale bedrijfsactiviteiten van het segment Infra liep terug als gevolg van volume- en prijsdruk door bezuinigingen bij de Rijksoverheid en bij lokale en provinciale overheden. Dankzij het herstel van de marktomstandigheden verbeterden het volume en de kwaliteit van de orderportefeuille.

Dat de marktomstandigheden verbeterden is ook terug te zien in de toename van het aantal tenders in de markt. Onze inspanningen resulteerden onder andere in de gunning van het eerste deel van de bouw van de Rijnlandroute (Aannemerscombinatie Comol5 bestaande uit Mobilis, Croon Elektrotechniek, VINCI Construction Grands Projets SAS en DEME Infra Marine Contractors B.V.), de nieuwe verbindingsweg van Katwijk naar de A4 bij Leiden en de uitbreiding van de sluis bij Eefde (Aannemerscombinatie Lock to Twente, een samenwerking

tussen TBI PPP (expertise en kapitaal), Mobilis (civiele bouw) en Croonwolter&dros (installatietechniek). Daarnaast komen meer onderhoudsprojecten op de markt. Voor de activiteiten in Denemarken was in 2016 nog sprake van aanloopverliezen.

Het bedrijfsresultaat uit normale bedrijfsactiviteiten kwam uit op € 0,3 miljoen (€ 3,5 miljoen in 2015).

FINANCIËLE POSITIE

De financiële positie van TBI bleef onverminderd sterk met een solvabiliteit op basis van het eigen vermogen van 32,5 procent (2015: 32,2 procent). Rekening houdend met de in 2016 afgesloten achtergestelde lening bedraagt de solvabiliteit op basis van het garantievermogen 36,0 procent.

Door de ontwikkelingen in de samenstelling van onderhanden werken en snellere betaling van leveranciers nam het nettowerkkapitaal toe tot € 65 miljoen (2015: € 48 miljoen). Het saldo van de liquide middelen, verminderd met de kortlopende schulden aan kredietinstellingen, bedroeg ultimo 2016 € 125 miljoen (2015: € 153 miljoen). Het geïnvesteerd vermogen in de vastgoedportefeuille (grondposities, bouwrechten, onverkochte woningen in uitvoering en de onverkochte opgeleverde woningen) is in 2016 met € 26 miljoen teruggebracht naar € 191 miljoen (2015: € 217 miljoen).

TBI heeft de beschikking over een gecommiteerde revolving financieringsfaciliteit bij drie banken van in totaal € 75 miljoen. De faciliteit heeft een looptijd tot december 2020. In zowel 2015 als in 2016 is geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

Duurzaamheid

TBI investeerde in totaal ruim 60.097 uur en € 3,9 miljoen (€ 702/fte) in opleiding en ontwikkeling van medewerkers (46.300 uur en € 3,2 miljoen in 2015). Na een flinke daling van de ongevalratio in 2015 steeg de IF-ratio in 2016 licht 3,6. In 2016 is een absolute CO₂-reductie van 5,9 procent gerealiseerd ten opzichte van 2015. In 2017 zal TBI zijn duurzaamheidsstrategie herijken om zijn ambitie toonaangevend te zijn in duurzaam ondernemerschap nog meer kracht bij te zetten. De Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties zijn hiertoe leidend.

VOORUITZICHTEN 2017

Op de woningmarkt is sprake van een krachtige onderliggende vraag, waardoor de nieuwbouwproductie verder zal stijgen. Hierbij is het risico gelegen in een ontoereikend planaanbod (woningbouwlocaties). Het segment Bouw & Ontwikkeling verwacht evenwel een verdere groei zowel wat betreft nieuwbouw als renovatie en onderhoud. Duurzaamheid is daarbij een belangrijke factor. Naar verwachting zal ook de utiliteitsmarkt aantrekken, zij het nog voorzichtig. Hier liggen met name kansen op het gebied van herontwikkeling en transformatie van bestaand vastgoed. TBI verwacht eveneens groeimogelijkheden binnen Techniek door verder in te spelen op de toenemende multidisciplinaire vraag en kansen in de industriële en infrasector. De Marine- & Offshoresector zal in 2017 nog onder druk staan.

De marktomstandigheden voor 2017 zijn verbeterd. TBI verwacht in 2017 lagere herstructureringskosten ten opzichte van 2016. De omvang en kwaliteit van de orderportefeuille van TBI ontwikkelen zich goed. Tegen die achtergrond verwacht TBI een stijging van de bedrijfsopbrengsten en een verbetering van het resultaat in 2017.

Noot voor de redactie:

Voor meer informatie:

Dr. D.M.Wietsma, directeur Communicatie & Organisatieontwikkeling

Telefoon: 010-2908500

E-mail: dm.wietsma@tbi.nl

Het vandaag gepubliceerde geïntegreerde jaarverslag 2016 is tezamen met de GRI G4-index beschikbaar via www.jaarverslag.tbi.nl

Bijlagen

1. Geconsolideerde balans per 31 december 2016
2. Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2016
3. Kerncijfers 2016
4. Voorbeelden van projecten die de TBI-ondernemingen in 2016 hebben gerealiseerd of verworven

Profiel TBI

TBI is een groep van ondernemingen die onze fysieke leefomgeving vernieuwt, inricht en onderhoudt. Woningen, kantoren, scholen, ziekenhuizen, wegen, tunnels, bruggen, sluisen, fabrieken en scheepsinstallaties. In heel Nederland is ons werk te zien. Van kleine initiatieven tot grote, spraakmakende projecten. Voor publieke of private opdrachtgevers.

De groep kenmerkt zich als een wendbare netwerkorganisatie met ondernemingen die allemaal beschikken over hoogwaardige specialistische expertise op het gebied van Techniek, Bouw en Infra. De ondernemingen opereren elk onder hun eigen naam, maar werken ook met elkaar samen. Voor opdrachtgevers leidt deze krachtenbundeling tot meerwaarde. Voor TBI vormt deze werkwijze een vruchtbare voedingsbodem voor innovatie en synergie. Bovendien vergroten we zo onze slagkracht en expertise op het gebied van multidisciplinair ontwikkelen, bouwen en onderhoud.

Met gemiddeld 5.556 medewerkers (fte's) bedroegen de bedrijfsopbrengsten van TBI in 2016 € 1.573 miljoen.

Voor meer informatie: www.tbi.nl

Bijlage 1
Geconsolideerde balans per 31 december 2016

(vóór resultaatbestemming)

(bedragen in duizenden euro's)	<u>31 december 2016</u>	<u>31 december 2015</u>
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	2.113	2.219
Materiële vaste activa	93.663	98.916
Financiële vaste activa	20.795	12.017
	<u>116.571</u>	<u>113.152</u>
Vlottende activa		
Voorraden	198.184	224.232
Onderhanden projecten in opdracht van derden	-	-
Vorderingen	254.620	262.954
Liquide middelen	138.327	166.473
	<u>591.131</u>	<u>653.659</u>
Totaal activa	<u><u>707.702</u></u>	<u><u>766.811</u></u>
Groepsvermogen		
Eigen vermogen	229.658	247.008
Aandeel derden	97	113
	<u>229.755</u>	<u>247.121</u>
Voorzieningen	11.038	13.776
Langlopende schulden	66.467	52.512
Kortlopende schulden en overlopende passiva	400.442	453.402
Totaal passiva	<u><u>707.702</u></u>	<u><u>766.811</u></u>

Bijlage 2
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2016

(bedragen in duizenden euro's)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Netto-omzet	1.711.208	1.462.585
Wijziging in balanswaarde onderhanden projecten	<u>-138.586</u>	<u>94.112</u>
Bedrijfsopbrengsten	1.572.622	1.556.697
Bedrijfslasten		
Kosten van grond- en hulpstoffen, uitbesteed werk en andere externe kosten	-1.063.792	-1.033.965
Lonen en salarissen	-301.937	-297.256
Sociale lasten	-48.365	-54.967
Pensioenlasten	-34.460	-31.308
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	-18.993	-18.523
Bijzondere waardevermindering vlottende activa	-4.332	-3.950
Overige waardeverminderingen van immateriële en materiële vaste activa	-587	-
Overige bedrijfskosten	<u>-119.575</u>	<u>-117.698</u>
	<u>-1.592.041</u> -	<u>-1.557.667</u>
Bedrijfsresultaat	-19.419	-970
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	1.042	1.415
Rentelasten en soortgelijke kosten	<u>-5.442</u> -	<u>-3.570</u>
Resultaat voor belastingen	-23.819	-3.125
Belastingen over het resultaat	5.318 -	316
Resultaat uit deelnemingen	<u>1.787</u> -	<u>4.096</u>
Resultaat na belastingen	-16.714	1.287
Aandeel van derden in resultaat groepsmaatschappijen	<u>-3</u> -	<u>-19</u>
Nettoresultaat	<u>-16.717</u>	<u>1.268</u>

Bijlage 3
Kerncijfers TBI

	2016	2015	2014	2013	2012
Markt					
Ontvangen opdrachten ¹	1.833	1.508	1.491	1.613	1.780
Orderportefeuille ¹	2.136	1.795	1.743	1.815	1.916
Verkochte woningen	2.282	1.707	1.059	1.048	638
Financieel ¹					
Bedrijfsopbrengsten	1.573	1.557	1.603	1.744	2.122
Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen ²	11,7	32,7	31,0	32,6	66,5
Bedrijfsresultaat ²	-7,3	14,2	8,0	9,6	41,6
Nettoresultaat	-16,7	1,3	1,4	-13,1	5,8
Totale activa					
Eigen vermogen	229,8	247,0	245,9	244,7	261,7
Rentedragende langlopende schulden	66,5	52,5	24,7	26,5	25,5
Rentedragende kortlopende schulden	13,2	14,1	18,5	35,9	6,9
Nettowerkkapitaal					
Liquide middelen	138,3	166,5	123,4	149,0	129,4
Netto-investeringen in materiële vaste activa					
Afschrijving materiële vaste activa	16,5	17,4	21,4	22,2	24,0
Ratio's					
Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen in % van bedrijfsopbrengsten ²	0,7	2,1	1,9	1,9	3,1
Bedrijfsresultaat in % van bedrijfsopbrengsten ²	-0,5	0,9	0,5	0,6	2,0
Nettoresultaat in % van					
- bedrijfsopbrengsten	-1,1	0,1	0,1	-0,8	0,3
- het eigen vermogen	-7,3	0,5	0,6	-5,4	2,2
Solvabiliteit in % van eigen vermogen	32,5	32,2	32,9	29,7	30,2
Solvabiliteit in % van garantievermogen	36,0	32,2	32,9	29,7	30,2
Medewerkers					
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	5.556	5.774	6.309	7.717	8.216
Aantal medewerkers ultimo jaar	5.677	5.744	5.981	7.351	8.143
Opleidingskosten per medewerker (FTE) in €	702	578	nb ³	nb ³	nb ³
Veiligheid en gezondheid⁴					
Arbeidsongevallen (met verzuim)	37	33	73	83	144
Ongevallenratio (IF)	3,6	3,1	6,1	6,0	8,5
Ziekteverzuim in %	4,4	4,1	4,4	4,2	4,7

Vervolg kerncijfers
Milieu⁴

CO ₂ -footprint (kton)	28	29	32	36	37
Afval (kton)	29	25	21	31	38
Leveranciersbeoordelingen (incl. milieuprestaties)	78,2%	84%	80%	70%	nb ³

Maatschappelijk

Overtredingen van wet- en regelgeving (boetes)	5	5	9	4	7
Bijdragen in maatschappelijke initiatieven (x € 1.000)	509	364	434	508	689
Arbeidsplaatsen in het kader van social return	24	26	73	61	nb ³

¹ Bedragen in miljoenen euro's en aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

² Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen).

³ Niet beschikbaar.

⁴ Exclusief buitenlandse entiteiten.

Bijlage 4 Voorbeelden van projecten die de TBI-ondernemingen in 2016 hebben gerealiseerd of verworven**TECHNIEK***Intelligentie door techniek*

- Toekomstbestendig maken van gebouwen: verduurzaming acht Nederlandse winkelcentra voor vastgoedeigenaar Wereldhave (Croonwolter&dros); revitalisatie van twintig gebouwen in opdracht van NSI om zo het energieverbruik de komende vier jaar met jaarlijks 7 procent terug te brengen; renovatie van het Gouvernement te Maastricht (Croonwolter&dros en Timmermans Infratechniek); verduurzaming schaatsstadion Thialf te Heerenveen (Croonwolter&dros)
- Oplevering van diverse bijzondere (installatietechnische) objecten in de zorg: de protonenkliniek Holland PTC (Croonwolter&dros en J.P. van Eesteren) en een nieuw laboratorium voor het Centraalbureau voor Schimmelcultures (CBS) in Utrecht (Croonwolter&dros en J.P. van Eesteren).
- Diverse prestatiecontracten voor onderhoud en beheer gebouwgebonden installaties: mbo-school Aventus, Stadskantoor Utrecht, Lelystad Airport. Onderhoudscontracten infrastructurele projecten A15 Maasvlakte-Vaanplein, Lorentz- en Stevinsluizen in Kornwerderzand.
- Engineering, fabricage en commissioning van de drivepanelen voor twee 10.000mt 'tub mounted cranes' voor het nieuw te bouwen kraanschip SLEIPNIR voor Heerema (Eekels).
- Realisatie diverse industriële projecten: uitbreiding Eneco Bio Golden Raand in Delfzijl (Eekels), renovatie dertien hoogspanningsstations van TenneT (Croonwolter&dros en Mobilis samen met SAG).
- Bouw en inrichting van energie efficiënte datacenters: Universitair Medisch Centrum Groningen, InterXion (AMS8) in Schiphol-Rijk (Croonwolter&dros).

BOUW & ONTWIKKELING*Steden sterker maken*

- Uitvoering van diverse (binnen)stedelijke ontwikkelprojecten: start vier gebouwen Parkblok Houthaven (130 appartementen), drie woongebouwen (151 luxe appartementen) op het Zeeburgereiland (Synchroon en ERA Contour); transformatie van het voormalige NS-bedrijventerrein Wisselspoor (Utrecht) tot een gebied voor wonen, ondernemen en horeca met behoud van het industrieel erfgoed (Synchroon); gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen in Rotterdam (ERA Contour samen met Heijmans); herontwikkeling voormalig bedrijventerrein Cruquius in Amsterdam tot multifunctioneel stedelijk gebied (Koopmans Bouwgroep samen met Amvest); revitalisatie Santrijng gebied in het centrum van Oosterhout (Hazenberg Bouw, Mobilis, Voorbij Funderingstechniek en Blauwhoed); vernieuwing woonwijk Hengelose Es op basis van cocreatie-concept van ERA Contour (Koopmans Bouwgroep).
- Ontwikkeling diverse stationsgebieden: Breda (5Tracks - Synchroon en J.P. van Eesteren), Den Haag (Koningin Julianaplein - Synchroon, J.P. van Eesteren en Mobilis), Arnhem en Leiden (K3-K4 - Synchroon en J.P. van Eesteren).
- Ontwikkeling horecaplein Cadenza, stadscentrum Zoetermeer (Synchroon en ERA Contour).
- Transformatie diverse kantoorgebouwen naar appartementen, waaronder voormalige hts in Utrecht, Aramcogebouw in Den Haag en de Spoorpunt in Rotterdam.

Renovatie en verduurzaming

- Groot onderhoud en verduurzaming drie ERA-flats in Rotterdam uit de jaren 60 en 70 (ERA Contour samen met Smits Vastgoedzorg); renovatie zorgcomplex St. Jacob in Amsterdam (Koopmans Bouwgroep, Mobilis en Hazenberg Bouw samen met Comfort Partners en WTH).
- Nieuwe investeringen in conceptontwikkeling voor nieuwbouw, renovatie en energetische woningverbetering (TBI WOONlab en Renovatiekompas).

Ruimte voor woonwensen en duurzaamheid

- Realisatie 150 betaalbare en klimaatneutrale huur- en koopwoningen wijk Karspelhof 2B in Amsterdam-Zuidoost;
- Realisatie van diverse bijzondere woonomgevingen: kleinschalig project Life in the Woods in Zeist; start volgende fase van de exclusieve woonwijk Vroondaal in Den Haag (in samenwerking met BPD).
- Ontwikkeling van energieneutrale appartementen, villa's en duinwoningen in het Haagse Kijkduin (Synchroon); ontwikkeling project Wonen op Smaak, energiezuinige parkwoningen Utrecht (Synchroon).
- Oplevering van de eerste 704 geprefabriceerde woningen door Voorbij Prefab. De gevels en wanden voor deze woningen uit de TBI-woonconcepten worden automatisch vanuit BIM (Bouwwerk Informatie Model) geproduceerd, inclusief installatietechnische voorzieningen en kozijnen. Klanten hebben hierdoor (nog) meer betaalbare keuzevrijheid.
- Toekenning van het Predicaat Excellent Concept voor de woningconcepten beterBASIShuis en lekkerEIGENhuis van TBI WOONlab (ERA Contour, Hazenberg Bouw, Koopmans Bouwgroep en Groothuis Wonen).

Restauratie en herbestemming

- Restauratie van onder meer de Eusebiuskerk in Arnhem en Park Sorghvliet in Den Haag (Nico de Bont); opdracht renovatie Huis ten Bosch (J.P. van Eesteren en Nico de Bont).
- Herbestemming klooster Rosmalen tot 25 luxe zorgeenheden en ombouw klooster in Eindhoven tot 75 kloosterlofts voor de sociale huursector; herontwikkeling oude lakfabriek te Oisterwijk tot 25 unieke loftwoningen; start herbestemming van enkele klassieke grachtenpanden aan de Herengracht te Amsterdam tot 28 luxe zorgwoningen.

UTILITEIT

Vernieuwende concepten

- Bouw nieuwe hoofdkantoor Triodos Bank in Driebergen-Zeist. Dit gebouw wordt helemaal opgetrokken uit hout en glas, krijgt een houten draagconstructie en is geheel demontabel en extreem duurzaam.
- Vernieuwbouw van het natuurhistorisch museum Naturalis in Leiden.
- Ondertekening geïntegreerde DBM-overeenkomst (Design, Build & Maintain) voor de eerste fase van een nieuwe duurzame passagiersterminal in Lelystad (J.P. van Eesteren samen met Croonwolter&dros).
- Nieuwbouw van het European Patent Office (EPO) in Rijswijk volgens een geïntegreerd (UAV-GC) contract (J.P. van Eesteren samen met Croonwolter&dros).

Transformatie, renovatie en restauratie

- Verduurzaming kantoorpand van SPF Beheer in Amsterdam van energielabel G naar energielabel A.
- Verbouwing MM25 in Rotterdam naar state of the art toekomstige hoofdkantoor Croonwolter&dros, Mobilis en Servicis in Rotterdam (J.P. van Eesteren en Croonwolter&dros).
- Ombouw leegstaand pand naar nieuwe hoofdkantoor Goede Doelen Loterij in Amsterdam (BREEAM Outstanding).

Verbouw, onderhoud en renovatie

- Renovatie 232 kamers van de 600 in Novotel Amsterdam waarbij het hotel open blijft; nieuwbouw en verbouwactiviteiten bij Nutricia en Holland Casino (Verbouw, Onderhoud, Renovatie (VOR) van J.P. van Eesteren); verbouw en nieuwbouw Antoni van Leeuwenhoekziekenhuis (J.P. van Eesteren en Croonwolter&dros).

INFRA

Werken vanuit samenwerking

- Realisatie van klimaatneutrale Máximabrug in Alphen aan den Rijn (Mobilis, Voorbij Funderingstechniek samen met Hollandia Infra en Van Gelder); verbreding A1 tussen Bunschoten en Hoevelaken; diverse kunstwerken binnen het project Centrale As in Friesland (Mobilis samen met Voorbij Funderingstechniek en Timmermans Infratechniek).

Realisatie van projecten in drukke binnenstedelijke locaties waar omgevingsmanagement doorslaggevend is

- Koppeling regionale metronet van Rotterdam aan de spoorlijn tussen Schiedam en Hoek van Holland, Hoekse Lijn in Rotterdam (Mobilis samen met Volker Rail, Croonwolter&dros en Voorbij Funderingstechniek). Het project omvat de bouw en aanpassing van zeven stations, de vervanging en aanpassing van circa 23 kilometer dubbelspoors spoorbaan- en bovenleidinginfrastructuur en de aanpassing van twee beweegbare bruggen. Ook bij de bouw van de ondergrondse fietsenstalling bij het station van Maastricht (Mobilis met Timmermans Infratechniek en Voorbij Funderingstechniek) is omgevingsmanagement van belang.
- Verwerving eerste deel van bouw van de Rijnlandroute, de verbindingsweg van Katwijk naar de A4 bij Leiden (Croon Elektrotechniek samen met VINCI Construction Grands Projets SAS en DEME Infra Marine Contractors B.V.); de aanleg van een hoogwaardige openbaarvervoerverbinding ([HOV](#)) tussen Schiphol-Oost en Schiphol-Rijk (Mobilis met Voorbij Funderingstechniek en Timmermans Infratechniek).
- Verwerving Design & Construct-contract voor een 160 meter lange fiets- en wandelbrug in het centrum van Kopenhagen (Mobilis Danmark).

Onderhoud renovatie tunnels

- Verwerving diverse onderhoudscontracten (langlopende contracten op basis van assetmanagement) onder andere voor de Westerscheldetunnel, de Sluiskiltunnel, het Coentunneltracé, het traject Maasvlakte A15 en de Rijnlandroute.
- Renovatie Maastunnel (Mobilis, Croonwolter&dros en Nico de Bont).

Waterwerken

- Verwerving bouw tweede kolk bij Sluis Eefde, een multidisciplinair project dat geheel door TBI-ondernemingen wordt uitgevoerd.
- Energiezuinige RWZI-uitbreiding rioolwaterzuivering Alblasserdam (Mobilis, Croonwolter&dros samen met RWB en Xylem).